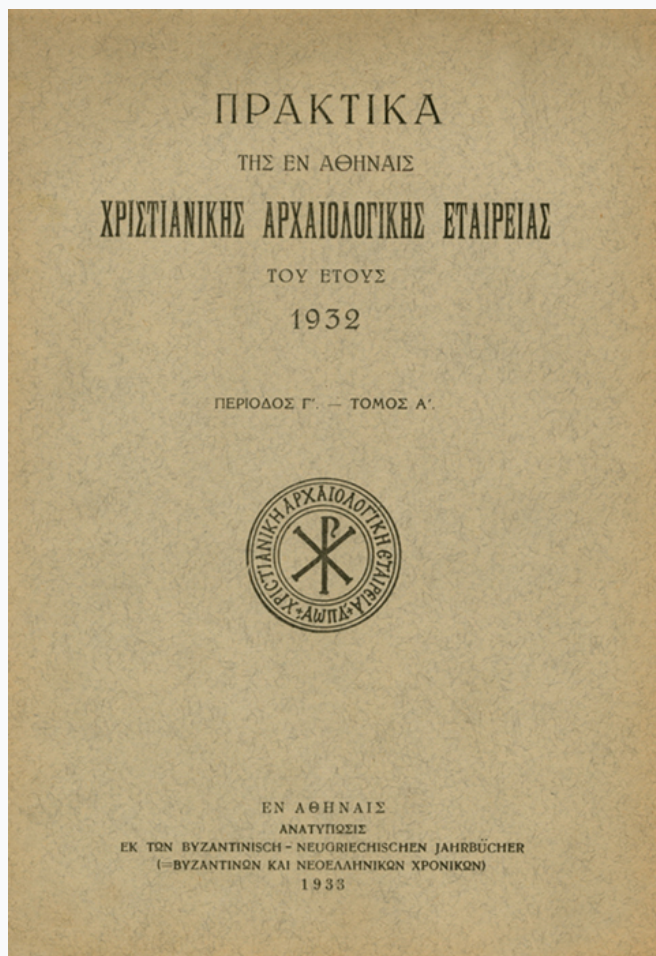

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 1 (1933)

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1932), Περίοδος Γ'

Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Φύλαξ (Περίληψις)

Ανδρέας ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

doi: [10.12681/dchae.1345](https://doi.org/10.12681/dchae.1345)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ Α. (2013). Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Φύλαξ (Περίληψις). *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 1, 18. <https://doi.org/10.12681/dchae.1345>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Αρχάγγελος Μιχαήλ ο Φύλαξ (Περίληψις)

Ανδρέας ΕΥΓΓΟΠΟΥΛΟΣ

Δελτίον ΧΑΕ 1 (1932), Περίοδος Γ' • Σελ. 18

ΑΘΗΝΑ 1933

Β' ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

ὑπὸ

Α. ΞΥΓΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΦΥΛΑΞ

(Περίληψις)

Ὁ κ. Ξ. λαμβάνων ἀφορμὴν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς «Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ ὁ Φύλαξ», τῆς χαραγμένης ἐπὶ τοῦ ὠραίου βυζαντινοῦ ἀναγλύφου, τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὸν λόφον τῆς Ἐπισκοπῆς παρὰ τὸν Βόλον, ἐξετάζει τὴν καταγωγὴν τοῦ ἐπιθέτου τούτου καὶ τὸν εἰκονογραφικὸν τύπον τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, εἰς ὃν ἀνταποκρίνεται.

Τὸ ἐπίθετον τοῦτο εὐρίσκεται ἐπὶ σειρᾶς ὅλης τοιχογραφιῶν καὶ φορητῶν εἰκόνων ἀπὸ τοῦ 14ου καὶ ἐφεξῆς αἰῶνος, σημαίνει δὲ τὸν φύλακα τοῦ Ναοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον ἀκριβῶς τοῦτον ἀπεικονίζεται παρὰ τὴν εἴσοδον τῶν ἐκκλησιῶν ἢ πλησίον τοῦ Ἁγίου Βήματος, τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἱεροῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας.

Πᾶσαι αἱ παραστάσεις αὗται κατάγονται ἀπὸ μίαν ψηφιδωτὴν εἰκόνα τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, εὐρισκομένην εἰς τὸν νάρθηκα τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως, ἧς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸν τύπον, καθ' ὃν παρίστατο ὁ Μιχαὴλ, γνωρίζομεν ἀπὸ δύο χωρία τοῦ ἱστορικοῦ Νικήτα Χανιῶτου. Ἡ ψηφιδωτὴ δὲ αὕτη εἰκὼν τῆς Ἁγίας Σοφίας σχετίζεται πρὸς παλαιότητα περὶ τοῦ ναοῦ παραδόσεις, καθ' ἃς Ἄγγελος Κυρίου ἐτάχθη νὰ φυλάττῃ εἰς τὸ διηνεκὲς τὸν Ναόν.

Ἡ παράστασις τοῦ Μιχαὴλ Φύλακος, παρουσιάζεται, ἄγνωστον διὰ ποίαν αἰτίαν, μόνις ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος εἰς τὰς τοιχογραφίας τῶν ναῶν, ὅτε μὲ τὸ ἐπίθετον ὁ Φύλαξ, συχνότερον δὲ ἄνευ αὐτοῦ, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ τὸν ἴδιον τύπον, δηλαδὴ μὲ στολὴν στρατιωτικὴν καὶ ρομφαίαν γυμνὴν εἰς τὴν δεξιάν.

Ἀργότερον ἢ ἰδέα τοῦ Μιχαὴλ ὡς Φύλακος ἐπεκτείνεται ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν Μονήν. Ὅτε ἡ συνήθεια αὕτη ἐπεκράτησεν, οἱ μοναχοὶ τῆς ἀγνώστου παρὰ τὸν Βόλον Μονῆς ἐχάραξαν ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ (πιθανῶς τοῦ 11ου αἰῶνος) ἀναγλύφου τοῦ ἀρχαγγέλου, τοῦ εὐρισκομένου νῦν ἐπὶ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἐπισκοπῆς, τὴν ἐπιγραφὴν: ὁ Φύλαξ καὶ ἐτοποθέτησαν αὐτὸ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μονῆς τῶν. Τῆς συνηθείας ταύτης ἕτερον παράδειγμα φαίνεται, ὅτι εἶναι τὸ ἀνάγλυφον τοῦ Ἀρχαγγέλου, τὸ εὐρισκόμενον εἰς τὴν Μονὴν τῆς Βλαχέρνας παρὰ τὴν Ἄρταν.